

I denne delen av årsrapporten retter vi fokus på bosettingsarbeidet, utfordringene som vi står overfor og hvilke tiltak IMDi og samarbeidspartnerne vil sette inn for å nå sine målsetninger.

Bosettingsutfordringer i 2009

I 2009 skal mer enn 8 000 flyktninger få en ny start i en norsk kommune, nær dobbelt så mange som året før. Å få til en rask og god bosetting av så mange flyktninger er en stor utfordring for IMDi og for kommunene.

Kraftig økning i antall asylsøkere

Høsten 2007 var starten på en periode med kraftig økning i antall personer som søkte om asyl i Norge, en økning som fortsatte i 2008. Dette resulterte i at det kom hele 14 400 asylsøkere til Norge i 2008, over dobbelt så mange som året før. Flest kom fra Irak, Eritrea og Afghanistan. Av de asylsakene som Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE) behandlet i 2008, fikk rundt 4 600 oppholdstillatelse som danner grunnlag for bosetting, inkludert overføringsflyktninger (OFF). Omtrent en av ti av dem som skal bosettes, er enslige mindreårige flyktninger. I 2009 er det ventet at over 7500 asylsøkere vil få innvilget opphold. Overføringsflyktninger kommer i tillegg til dette.

IMDis utfordringer for å få til rask, god og stabil bosetting er først og fremst knyttet til kommunenes kapasitet til å bosette, og hvordan denne kapasiteten kan utnyttes fullt ut. I 2009 er det behov for å bosette om lag 8200 flyktninger, nær dobbelt så mange som i 2008. For å klare dette har IMDi bedt flere kommuner om å bosette flyktninger, i tillegg til at eksisterende bosettingskommuner er bedt om å bosette enda flere flyktninger. 290 kommuner er anmodet om å bosette i 2009, mot 230 i 2008. Antallet flyktninger kommunene er bedt om å ta imot, varierer sterkt: Oslo er anmodet om å ta imot 510 flyktninger, mens

mange småkommuner er bedt om å ta imot ti flyktninger, som for eksempel Eidskog og Vang. Bosettingen av det store antallet flyktninger i 2009 krever en betydelig dugnadsinnsats fra IMDi, kommunene og mottakene.

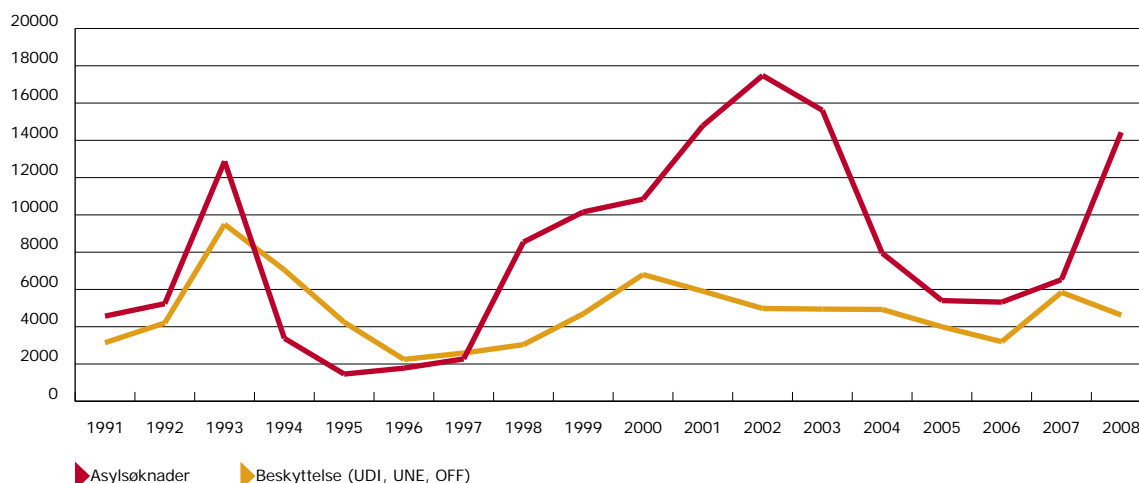
290 kommuner ble anmodet om 8600 plasser i 2009. I midten av januar hadde 200 kommuner gjort vedtak om å bosette 5400 flyktninger. Disse kommunene var anmodet om 6500 plasser. Selv om kommuner som ikke har svart på IMDis anmodning vedtar de 2100 plassene de er bedt om, trengs det flere vedtaks plasser for å nå måltallet for bosetting i 2009. IMDi vil samarbeide med Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) for få et tilstrekkelig antall vedtaks plasser.

Enslige mindreårige

I 2008 var det en større andel av asylsøkerne som oppga å være enslige mindreårige, enn tidligere år. Fra å ha ligget på mellom 6 og 7 prosent av det totale antallet asylsøkere, har andelen enslige mindreårige i 2008 vært på hele 9 prosent. Det førte blant annet til at bosettingsbehovet ble oppjustert i løpet av 2008 fra 130 til 230. For 2009 er det ventet at det er behov for å bosette om lag 700 enslige mindreårige.

1. oktober 2008 overtok Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), ansvaret for å bosette de enslige

Antall personer som har søkt om asyl og fått innvilget opphold i perioden 1991–2008.

Kilde: UDI

ENSLIGE MINDREÅRIGE: En av de største utfordringene i 2009 blir å skaffe tilstrekkelig med vedtaks plasser til om lag 700 enslige mindreårige som trenger en ny start på livet i en kommune.

mindreårige under 15 år som får innvilget oppholdstillatelse. Overføringen av oppgaver fra IMDi til Bufdir var mer tids- og arbeidskrevende enn antatt. Flere tiltak er imidlertid satt i gang i samarbeidet mellom IMDi og Bufdir for å strømlinjeforme rutine og for å få opp bosettingstakten i 2009.

I 2008 har utfordringene først og fremst dreid seg om å bosette et økende antall enslige mindreårige raskt nok. Målet er at denne gruppen skal være bosatt innen tre måneder etter at de har fått innvilget oppholdstillatelse. Mens 68 prosent av voksne og familier ble bosatt innen seks måneder, som er målet for denne gruppen, ble bare 34 prosent av enslige mindreårige bosatt innen tremånedersfristen.

IMDi har ansvaret for å anmode kommuner om å bosette enslige mindreårige, både de over og de under 15 år. I 2009 er hovedutfordringen at vi ennå

ikke har fått tilstrekkelige vedtaks plasser for enslige mindreårige i forhold til det estimerte behovet på om lag 700. Det er derfor behov for en stor innsats både for å motivere nye kommuner til å bosette enslige mindreårige, og for å få kommuner som allerede bosetter enslige mindreårige, til å bosette flere i 2009.

En særlig utfordring er at bosettingen av enslige mindreårige forutsetter et kompetent og tilpasset apparat i kommunene slik at de er klare til å ta imot disse barna. Den viktigste utfordringen synes å være mangel på plasser og/eller ressurser i det kommunale barnevernet. Til tross for vedtak om bosetting har flere kommuner i 2008 gitt tilbakemelding om at de ikke er klare for å bosette de aktuelle barna så tidlig som ønskelig. Når det samtidig ikke er tilstrekkelig mange kommunale vedtaks plasser for denne gruppen i 2009, blir det særlig viktig med en god dialog med kommunene, i samarbeid med KS og Barne-, ungdoms- og familieetaten, for å motivere

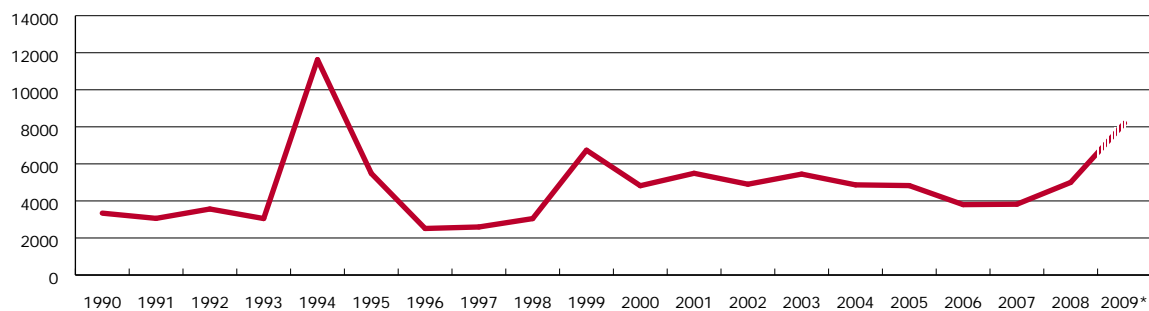
I 2008 kom det flest asylsøkere fra Irak, Eritrea, Afghanistan, Somalia og Russland.

Kilde: UDI

Antall asylsøkere som oppga å være enslige mindreårige barn, steg kraftig fra 403 i 2007 til 1374 i 2008. I 2008 kom det flest fra Afghanistan (579) og Irak (364). Kilde: UDI

Bosatte i perioden 1990–2008 og bosettingsbehovet i 2009.

* Måltallet for 2009 er satt av Nasjonalt utvalg for bosetting av flyktninger.

Kilde: IMDi

til økt bosetting slik at disse barna kan få trygge og gode oppvekstvilkår.

Vellykket bosetting krever samarbeid

Gjennom å informere og motivere kommunene til å bosette flyktninger, ønsker IMDi å bidra til at bosettingen skal oppleves som god både for flyktningen og for kommunen.

IMDi tok initiativ til å møte kommunenes politiske og administrative ledelse i forkant av kommunenes behandling av anmodningen for 2009. Det var mange kommuner som ønsket slike møter. Disse møtene bidro til at IMDi fikk anledning til å informere om bosettingsarbeidet og samtidig komme i dialog med kommunene om de mer spesifikke forholdene som kommunene var opptatt av. Husbanken var med på de fleste møtene for å informere om sine ordninger. IMDis erfaring med disse kommunemøtene har vært positive når det gjelder å få kommunene til å starte med bosetting eller bosette flere flyktninger i sin kommune. Det er viktig at IMDi opprettholder og utvikler det gode samarbeidet med kommunene, slik at vi i fellesskap kan klare å nå målet om å bosette 8200 flyktninger i 2009.

Bofellesskap

IMDis erfaring er at det er mer krevende å bosette enslige enn familier. Dette henger dels sammen med at den tilgjengelige boligmassen i kommunene ofte er større boliger som er bedre egnet til familier. Men det henger også sammen med at kommunene finner det mer økonomisk gunstig å bosette familier. Bofellesskap for flere enslige har tidligere vært lite brukt. Vi mener at det er behov for å motivere både asylsøkere, mottak og kommuner til i større grad å bruke bofellesskap – av hensyn til det store antallet enslige flyktninger som ellers risikerer å måtte vente lenge på å bli bosatt i en kommune. IMDi har derfor startet et prosjekt for å oppnå dette. Her skal vi først og fremst realitetsorientere flyktningene og motivere dem til selv å finne hvem de ønsker å bo sammen med. Gjennom godt forarbeid og samarbeid med kommuner og mottak ønsker IMDi at bofellesskap skal bli en god måte å bosette enslige flyktninger på.

Raskere bosetting

IMDi ønsker å redusere tiden som går fra flyktningene får oppholdstillatelse til de kan bosettes i en kommune. Høsten 2008 engasjerte derfor IMDi konsulentfirmaet daVinci Consulting for å gjennomgå

Nøkkeltall bosetting (per 31.12)

	2007	2008
Gjennomsnittlig ventetid fra vedtak til bosetting (md.)	4,8	5,9
Antall bosatte	3826	4 427
Gjennomsnittlig ventetid fra saksopprettelse til bosetting (md.)	22,8	25,3
Antall bosettingsklare i mottak	1 571	1 370
Antall bosettingsklare barn	529	266
Antall bosettingsklare enslige mindreårige	36	188
Antall lengeventende i mottak	85	200
Antall lengeventende barn i mottak	28	51
Gjennomsnittlig ventetid for personer i mottak med positivt vedtak	3,0	3,3

I 2008 søkte 14 400 personer asyl i Norge, mer enn en dobling fra året før.

Kilde: UDI

RASK BOSETTING: Tema på flyktningkonferansen i juni 2008 var «rask bosetting». Her møttes representanter fra stat og kommuner, organisasjoner, private aktører og akademia.

saksflyten i bosettingsarbeidet og for å foreslå hvilke tiltak som må til for at bosetting skal kunne skje innen 30 dager fra vedtak om opphold er gitt.

Prosjektet har satt søkelys på hele tiltakskjeden i bosettingsarbeidet og kommer med forslag til forbedringer/tiltak innen følgende områder:

- ▶ informasjonsprogrammet og kartleggingsarbeidet av flyktningene i statlige asylmottak
- ▶ samhandlingen mellom IMDi, de statlige asylmottakene og kommunene
- ▶ prosessen hvor den enkelte flyktning blir søkt ut til aktuelle bosettingskommuner
- ▶ hvordan bruk av datasystem kan effektivisere saksgangen og øke kvaliteten i rapporteringsarbeidet
- ▶ effektiv utnyttelse av boligkapasiteten i kommunene
- ▶ felles systemer for praksis i de ulike regionene – for å øke mulighetene for bosetting på tvers av regionene

IMDi vurderer nå disse forslagene slik at vi kan gjennomføre tiltak som vil medføre en langt raskere bosetting.

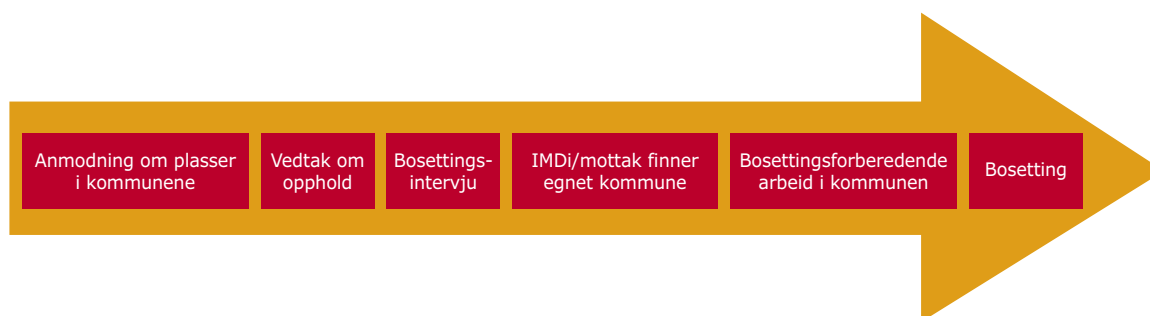
Bosettingskalkulator

Som en del av informasjonsarbeidet har IMDi utviklet en bosettingskalkulator som skal hjelpe kommunene med å beregne de økonomiske konsekvensene av å bosette flere flyktninger. Ved å plote inn antall ekstra flyktninger kommunen vurderer å bosette, kan man se hvordan dette vil påvirke kommunens inntekter og utgifter. IMDi ønsker med dette å vise kommunene at det kan være økonomisk gunstig for en kommune å bosette flere flyktninger. Dersom man antar at kommunene i gjennomsnitt tilnærmet får dekket sine utgifter til bosetting gjennom integreringstilskuddet, og at noen av utgiftene er faste, betyr det at utgiftene som varierer med antall bosatte, vil være lavere enn integreringstilskuddet. Bosettingskalkulatoren forutsetter i utgangspunktet at kommunene allerede har et mottaksapparat. For å lette bosettingsarbeidet er tilskuddssatsene økt i 2008 og 2009 i tråd med økte utgifter.

Du finner bosettingskalkulatoren på IMDis hjemmeside: www.imdi.no/bosettingskalkulatoren.

Fra asylsøker til innbygger

Det offentlige tilbyr flyktninger bistand med å bli bosatt i en kommune etter at de har fått opphold i Norge. Staten og kommunene samarbeider om hvem som skal bo hvor i landet.

Når en person har søkt asyl og deretter har fått innvilget enten flyktningstatus eller oppholdstillatelse uten begrensninger, har IMDi ansvaret for at vedkommende får tilbud om å bli bosatt i en kommune.

Hvordan bestemmes hvilke flyktninger som skal bo hvor?

Dagens ordning for bosetting av flyktninger ble innført i 2002, og har som hovedmål å sikre nok bosettingsplasser i norske kommuner. Som en del av ordningen er det opprettet et nasjonalt utvalg for bosetting av flyktninger med representanter fra staten og fra kommunesektoren. Utvalget fastsetter hvor mange flyktninger som skal bosettes kommende år, og fordeler flyktningene på fylkene etter gitte kriterier. Innen hvert fylke kommer IMDi og Kommunenes interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) i fellesskap frem til det antall flyktninger hver enkelt kommune skal anmodes om å bosette kommende år. Deretter sender IMDi en anmodning til de aktuelle kommunene om å bosette et visst antall flyktninger.

Bosettingen skal være rask og god

IMDis målsetting for bosetting er at den skal skje raskt og være god. Det er IMDis seks regionale enheter som har ansvaret for det praktiske bosettingsarbeidet, og de samarbeider nært med mottak og kommuner.

Målet om rask bosetting innebærer at flyktningene skal bosettes i en kommune innen seks måneder etter at de har fått innvilget oppholdstillatelse, for enslige mindreårige flyktninger er målsettingen tre måneder. For å oppnå dette må det bosettingsforberedende arbeidet påbegynnes med en gang asylsøkeren kommer til mottaket. Bosettingsintervju skal sendes fra mottaket til IMDi senest 2 uker etter at asylsøkeren har fått innvilget oppholdstillatelse.

Det bosettingsforberedende arbeidet består av en kartlegging av personens behov, evner og kvalifikasjoner som er relevant for permanent bosetting i en kommune. Kartleggingen utføres av en bosettingskonsulent på asylmottaket. Resultatene av kartleggingen inngår som en viktig del av de kriteriene som danner grunnlaget for at bosettingen skal kunne betegnes som god. God bosetting skal bidra til at den enkelte flyktning skal bli selvhjulpen så raskt som mulig, i tillegg til at bosettingen skal bidra til å forhindre sekundærflytting.

Bosetting er frivillig for kommunene

Umiddelbart etter at asylsøkeren har fått innvilget oppholdstillatelse, tar IMDi eller mottak kontakt med kommuner som kan tenkes å tilby en god bosetting for den aktuelle flyktningen. Til grunn for IMDis bosettingsarbeid ligger prinsippet om at bosetting er

frivillig for kommunene. Dersom en kommune ikke kan bosette vedkommende før langt frem i tid, vil IMDi arbeide for å finne annen egnet kommune som kan ta imot vedkommende tidligere.

Kommunene mottar ulike tilskudd fra staten for å dekke kommunale utgifter som følger av bosetting av flyktninger. Det utbetales integreringstilskudd til kommunene for hver bosatte person, for å dekke utgifter til bosetting og integrering. Enslige mindreårige flyktninger utløser ekstra tilskudd. Det gjør også flyktninger med alvorlige funksjonshemninger og adferdsvansker.

Flyktningen kan også finne bolig selv

Den enkelte flyktning gis kun ett tilbud om bosetting. Dersom en flyktning sier nei til dette tilbudet, vil han/hun normalt miste retten til å bo i asylmottak fra det tidspunktet botilbudet i kommunen ble gjort tilgjengelig for ham/henne.

Flyktninger er ikke nødt til å benytte seg av IMDis hjelp til bosetting. I 2008 var det noe i overkant av 100 flyktninger som bosatte seg uten offentlig hjelp.

Overføringsflyktninger bosettes direkte i kommunene

Overføringsflyktninger er flyktninger som bosettes i Norge etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). I 2007 ble Norges kvote for uttak av overføringsflyktninger økt fra 1000 per år til 1200 per år. Det opereres med fleksible treårsperioder, og inneværende treårsperiode går fra 2007 til 2009. IMDi deltar i prosessen for fastsettelsen og sammensetningen av kvotene for overføringsflyktninger hvert år. Overføringsflyktninger innvilges enten gruppevis, ved at en uttakskommisjon reiser til et land for å intervju og ta ut et større antall flyktninger, eller ved at Utlendingsdirektoratet (UDI) vurderer flyktningene enkeltvis på bakgrunn av en skriftlig henvendelse fra UNHCR. IMDi deltar sammen med UDI i uttakskommisjonene. UDI vurderer kandidatene med tanke på kriteriene for å få asylstatus i Norge, mens IMDi vurderer kandidatens behov og integreringspotensial og hvilke tiltak kommunene må yte for å få til en vellykket bosetting og integrering. På bakgrunn av intervjuene som gjøres i flyktningleiren, anmoder IMDi kommuner til å bosette overføringsflyktningene. International

BOSETTINGSPRIS: Vadsø kommune tar i mot bosettingsprisen på flyktningkonferansen 2008. Kommunen har lagt ned et omfattende faglig arbeid for å ta i mot flyktninger og utvikle et godt tilbud.

Organisation for Migration (IOM) organiserer reisen fra flyktningleiren til Norge. Kommuner som sier ja til å bosette flyktingene, har ansvar for at bolig og alt nødvendig utstyr er på plass når flyktingene ankommer. Overføringsflyktinger bosettes direkte i en kommune, det er bare unntaksvis at noen innkvarteres på et asylmottak i påvente av bosetting.

Innføring i norsk kultur

– kulturorienteringsprogrammet

Norsk leveste og kultur er oftest totalt ukjent for dem som blir bosatt i Norge fra en flyktningleir som overføringsflyktinger. Mange av overføringsflyktingene har også urealistiske forventninger om hva livet i Norge kan tilby. Derfor er IOM engasjert for å gi de største gruppene blant overføringsflyktingene et grunnleggende kurs om norsk kultur og dagligliv før de kommer til Norge. Tilsvarende tilbyr IOM landinformasjonsseminar for de kommunene som skal ta imot overføringsflyktinger, om situasjonen den aktuelle gruppen kommer fra og deres kultur.

Målet med kulturorienteringsprogrammet er blant annet at flyktingene skal forstå hva som forventes av dem, og være forberedt på en del alminnelige problemstillinger som de vil møte i Norge. Gjennom kurset skal overføringsflyktingene opparbeide seg trygghet og redusere redsel, og dermed forebygge negative effekter av bosettingen i Norge, både for flyktingene og for lokalsamfunnet som tar imot dem.

Vi trenger det frivillige Norge for å lykkes med integrering

Håvard Simonsen, journalist i Faktotum

IMDi inngikk i 2008 et tett samarbeid med frivillige organisasjoner for å stimulere til økt innsats i integreringsarbeidet.

– Målet er å få organisasjonene til å arbeide med bosetting og integrering og at minoritetsgrupper blir sterkere engasjert i norsk organisasjonsliv, sier Eva Kahn, leder for Dialog og mangfold i IMDi.

– Alle de frivillige organisasjonene har allerede satt i verk integreringstiltak. Dette arbeidet ønsker vi å bygge videre på og utvikle, og spre erfaringer og kunnskap, sier Kahn. Hun understreker at de frivillige organisasjonene er viktige arenaer for å lykkes med integrering, og at organisasjonene kan ha stor nytte av å få med mennesker med innvandrerbakgrunn.

IMDi har inngått samarbeidsavtaler med paraplyorganisasjonen Frivillighet Norge, Røde Kors, Redd Barna og Norsk Folkehjelp. Målet med avtalene er:

- ▶ å rekruttere flere medlemmer og tillitsvalgte med minoritetsbakgrunn frivillige organisasjoner
- ▶ å skape flere møteplasser mellom majoritet og minoriteter som gir grunnlag for deltagelse og vennskap
- ▶ å gjøre det lettere for kommuner å ta imot og bosette flere nye innbyggere når enkelte har behov for aktivitet ut over introduksjonsprogram på dagtid

Avtalene innebærer at IMDi støtter og bevilger midler til konkrete prosjekter som organisasjonene gjennomfører for å inkludere flyktninger i lokalsamfunnet og skape gode møteplasser mellom minoritets- og majoritetsgrupper. Noe av hensikten er å utvikle nye metoder og tiltak i integreringsarbeidet,

og at kunnskapen om de ulike tiltakene spres gjennom organisasjonene.

– Staten kan ikke «tvinge» mennesker til å bli venner, men vi kan legge forholdene til rette for å stimulere til sosiale relasjoner, sier Kahn.

Organisasjons-Norge er fortsatt monokulturelt

Et annet viktig mål er å rekruttere personer med minoritetsbakgrunn inn i de frivillige organisasjonene. Og potensialet er stort. En undersøkelse som Frivillighet Norge gjennomførte i 2008, avslører at Organisasjons-Norge fortsatt er monokulturelt. Resultatene er presentert i rapporten *Velkommen inn! En erfaringsrapport om inkludering i frivillige organisasjoner*, som ble lagt frem i november.

To tredjedeler av medlemsorganisasjonene i Frivillighet Norge sier de har under 5 prosent medlemmer med minoritetsbakgrunn, og bare 1 prosent av organisasjonene har en minoritetsandel på over 20 prosent.

Mange organisasjoner har imidlertid tatt opp temaet og fattet vedtak om at de skal drive aktivt med inkludering. 61 prosent av organisasjonene sier de har satt i gang konkrete inkluderingstiltak.

– Dette viser at viljen er der, og at flere organisasjoner er kommet godt i gang. Men innvandrere er generelt underrepresentert, og vi har et godt stykke igjen før vi har nådd målet om at det frivillige Norge skal representere like mange medlemmer og tillits-

INNVANDRERKVINNER KAN: InnvandrerkvinnerKan-kursene som Norsk Folkehjelp arrangerer, har vist seg å ha stor effekt for å få innvandrerkvinner ut i arbeidslivet.

FLERE INNVANDRERMEDLEMMER: De frivillige organisasjonene er svært monokulturelle. Flere av de store organisasjonene som IMDi har inngått samarbeidsavtaler med, arbeider for å få flere innvandrere med som aktive medlemmer.

valgte med innvandrerbakgrunn som i befolkningen som helhet, sier Kahn.

Mangfold av aktiviteter

Frivillighet Norge, som er et samarbeidsforum for frivillige organisasjoner, har satt i gang et mer overordnet prosjekt, «Inkludering i frivillig sektor». Arbeidet består av samarbeidsprosjekter mellom innvandrersamfunn og tradisjonelle norske organisasjoner.

Frivillighet Norge har satt i gang workshops i praktisk inkludering som et tilbud til organisasjonsledere både på sentralt plan og i lokale lag og foreninger over hele landet.

– Det norske idealet er åpenhet, og lokale lag og foreninger har et ansvar for å ta imot minoriteter. Vi vil ut i lokalmiljøene for å snakke om integrering, og vi er strålende fornøyd med den store etterspørselen, sier generalsekretær Birgitte Brekke, som også understreker at de frivillige organisasjonene ikke har råd til å overse de 10 prosentene av befolkningen som minoritetene utgjør.

Viser vei til det norske

Samarbeidet mellom Røde Kors og IMDi handler blant annet om nettverksarbeid, leksehjelp, Barnas Røde Kors, besøkstjeneste og hjelpekorps. Et av målene er å få flere flyktninger og innvandrere til å delta i Røde Kors' aktiviteter, og at Røde Kors kom-

mer i gang med sine aktiviteter i enda flere kommuner. Avtalen er inngått på nasjonalt nivå, men skal utvikles til å omfatte regionalt arbeid.

Røde Kors' Flyktningguide, der flyktninger får sin egen hjelper inn i det norske samfunnet, er i dag etablert i 110 kommuner over hele landet. Og det er ikke vanskelig å rekruttere frivillige guider.

– Interessen er stor, spesielt i Oslo. Det er ikke kommunen eller Røde Kors som tvinger dette frem, men frivillige som kommer til oss fordi de vil være med, sier Ellen Kahrs, som leder Røde Kors' aktiviteter overfor flyktninger, asylsøkere og innvandrere. Hun tror jobb som flyktningguide appellerer til mange fordi det er en konkret oppgave som er avgrenset i tid og gjør at man treffer folk man ellers ikke ville møtt.

Også mange innvandrere er guider. En av dem er Shorish Azori (21) som kom fra Irak i 1997. I dag er han flyktningguide for burmesisk-thailandske Chai Aung (17).

– Fordelen er at jeg har vært flyktning selv. Jeg var også ung da jeg kom til Norge og skjønner mye av det Chai går gjennom, sier Shorish.

– Foreldrene mine hadde flyktningguider da vi kom hit, så jeg fikk også lyst til å ha det. De fikk hjelp til ulike ting, som å finne jobb og snakke norsk, sier Chai.

Innvandrerkvinner kan

Norsk Folkehjelp bruker støtten blant annet til aktiviteter overfor innvandrerkvinner. De startet sitt «InnvandrerKvinnerKan»-program i 2005. Fatima A. Madar var blant de første deltagerne, og nå er hun selv instruktør.

– Det som driver meg, er at jeg ser hvor store ressurser innvandrerkvinner har, ressurser som samfunnet har bruk for. Jeg ønsker at flere skal delta, og det er flott hvis jeg kan være en rollemodell, sier hun. Interessen for integrering fikk

Fatima i studietiden da hun så hvor få innvandrerjenter det var på høyskolen hvor hun gikk.

Fatima Madar understreker at utdanning og jobb er nøkkelen til integrering. – Du treffer mennesker, får selvtilit og blir i stand til å klare deg selv. Flere jenter med innvandrerbakgrunn må ta utdanning, og kvinner må hjelpe andre kvinner med å få jobb, sier hun. «InnvandrerKvinnerKan»-kursene er en god start. På et av kursene Madar holdt for somaliske kvinner, fikk samtlige av de 15–16 kvinnene som fullførte kurset, jobb etterpå.

Møteplasser for flyktningbarn

Avtalen med Redd Barna har som utgangspunkt å øke den frivillige innsatsen for å få bosatte flyktningbarn og deres familier til å delta mer i det norske samfunnet. Et viktig mål er sterkere søkelys på barnas behov ved bosetting og integrering i kommunene.

Redd Barna har lenge arbeidet med å skape bedre forhold for asyl- og flyktningbarn. Til å begynne med var arbeidet i hovedsak siktet inn mot barn i en asylsøkersituasjon, men nå rettes også mye av innsatsen mot flyktningbarn som har fått fast opphold.

– En nøkkelaktivitet er å skape naturlige møteplasser for folk med ulik bakgrunn. Når folk møtes i idrett, kultur, friluftsliv og annet, skapes relasjoner uavhengig av kulturell bakgrunn, og mangfoldet blir større, sier Ane Hagen Kjørholt, Redd Barnas koordinator for frivillig arbeid med asyl- og flyktningbarn.

I 2007 startet Redd Barna prosjektet «Engasjement for inkludering». Prosjektet er finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering, som består av 26 landsomfattende organisasjoner som har konsesjon til å drive TV-spillet Extra.

– Hensikten er å lette overgangen til et nytt samfunn både for barn og for voksne. Prosjektet skal opprette aktiviteter for og med bosatte flyktningbarn etter samme modell som brukes når det gjelder barn i mottak. Dette skjer ved å introdusere lokalsamfunnets tilbud og muligheter og ved å støtte barn og foreldre slik at barna blir med i organiserte fritidsaktiviteter. Da møter de også andre barn i Norge, forteller Hagen Kjørholt.

STOR VILJE: Rapporten *Velkommen inn!* fra Frivillighet Norge viser at norske organisasjoner har vilje til å satse på innvandrere og har satt integrering på dagsorden. Men det mangler fortsatt mye på gjennomføringen.

Kommuneledere vil bosette flere flyktninger

Viljen til å bosette er stor blant kommuneledere, men manglende boliger er et hinder for å ta i mot flere flyktninger.

Ordførere og rådmenn er villige til å bosette et økt antall flyktninger i 2009. Dette viser kommuneundersøkelsen blant 600 kommuneledere som Perduco AS har gjort på oppdrag fra IMDi. Undersøkelsen fra november 2008 ble gjennomført etter at IMDi anmodet 291 kommuner om å bosette 8 000 flyktninger i 2009 – det høyeste antallet siden krigen i Bosnia i 1994.

Svært få av kommunelederne mener at holdninger i befolkningen i kommunene skaper hindringer for bosetting. Kun 4 prosent oppgir dette som en klar hindring. Det er også få som mener at antall innvandrere og flyktninger som allerede bor i kommunen, manglende integrering av flyktninger som allerede bor i kommunen, og politisk vilje i kommunestyret er hindringer for bosetting. Der er henholdsvis 8, 10 og 10 prosent som oppgir dette som klare hindringer.

Halvparten av de spurte kommunelederne mener at integreringstilskuddet er stort nok. I forslaget til statsbudsjett for 2009 økes integreringstilskuddet til 551 500 kroner fordelt over fem år. Når de blir spurt generelt om størrelsen på de statlige tilskuddene, er det imidlertid én av tre kommuneledere som mener at størrelsen er et hinder for bosetting i deres kommune.

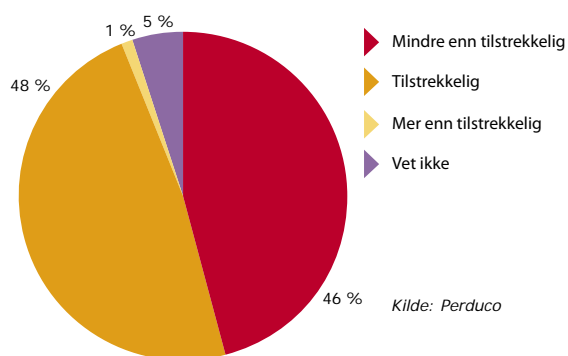
Tilgangen på boliger er den største hindringen for å bosette flyktninger i kommunene. 62 prosent av kommunelederne i kommuner som er anmodet om å bosette flyktninger i 2009, oppgir at dette er en klar hindring. Størrelsen på de statlige tilskuddordningene er den nest største hindringen, det er 34 prosent som oppgir at det er en klar hindring. Nesten like mange (32 prosent) oppgir at det lokale arbeidsmarkedet er en hindring.

Integreringstilskudd 2009

Satser i 2009	Voksen	Barn
Integreringstilskudd År 1	140 000	120 000
Integreringstilskudd År 2	141 000	141 000
Integreringstilskudd År 3	125 500	125 500
Integreringstilskudd År 4	75 000	75 000
Integreringstilskudd År 5	70 000	70 000
Sum	551 500	531 500

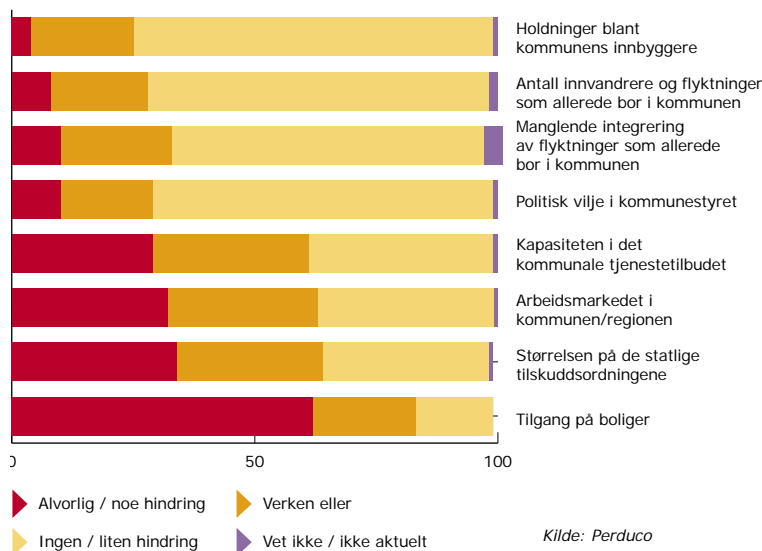
Kilde: IMDi

Halvparten av kommunelederne mener integreringstilskuddet er tilstrekkelig.

Les mer om de ulike økonomiske tilskuddene kommunene mottar for å dekke sine utgifter ved bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere på imdi.no.

I følge kommuneledere er tilgangen på boliger den største hindringen for å bosette flyktninger i kommunen. Prosent. N = 420.

Bosetting av flyktninger – mellom statlig styring og lokal politikk

Anton Steen,
professor ved
Institutt for
statsvitenskap,
Universitetet i
Oslo

Flyktninger som har fått positivt vedtak på asylsøknaden, skal bosettes i en kommune. Men bosetting følger ikke automatisk, myndighetene er avhengig av at kommunene vedtar å ta imot nye innbyggere. Hva påvirker kommunestyrenes beslutninger? Hva bestemmer den lokale handlingsviljen? Er det statlige økonomiske insentiver, lokalt gitte forhold, fremmedskepsis eller partipolitikk?

Artikkelen bygger på et pågående prosjekt «Bosetting av flyktninger: sentral styring og lokale vedtak». Materialet dekker kommuner som har fått anmodning og gjort vedtak om bosetting i perioden 1997–2007, og omfatter mellom 205 og 314 kommuner for ulike år. Kilder for data er IMDi, Statistisk sentralbyrå og Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste. Prosjektet er et samarbeid mellom Institutt for statsvitenskap / UiO og IMDi.

Kommunen som integreringsarena

I tråd med den norske velferdsstatens vekt på lokalt selvstyre bestemmer kommunene selv om de vil ta imot flyktninger, og hvor mange de ønsker å bosette. I perioder hvor asyltilstrømningen er stor og behovet for bosetting øker, kan kommunene være en flaskehals i bosettingsarbeidet. Staten har virkemidler, men de er indirekte. Økonomiske tilskudd som følger hver flyktning, utgjør til sammen store beløp som bevilges over statsbudsjettet hvert år. Den kommunale handlingsviljen kan bli påvirket gjennom dugnadsappeller og økonomiske gulrotter, men kan ikke dirigeres. På den annen side, kan det hevdes, er den kommunale vetoretten en viktig side ved det lokale selvstyret. Kommunestyret tar den endelige beslutningen om eller hvor mange kommunen vil ta imot. Dermed aktiviseres lokaldemokratiet, og debatten bringer ofte opp fremmedskeptiske holdninger, men også velvilje og samfunnsansvar. Kommunestyret kan fungere som bremsekloss i statens bosettingspolitikk, men når bosetting står på sakskartet, kan det politiske lederskapet like gjerne gå foran med positivt vedtak og sette et legitimt stempel på bosettingen og dermed integreringen av ikke-vestlige innvandrere i lokalsamfunnet

Ut fra et styringsperspektiv er kommunene et problem i iverksettelsesprosessen. Likevel, det er relativt få kommuner som sier tvert nei, de fleste tar imot flyktninger og mange alle de blir bedt om. Problemet er at antallet samlet sett blir lavere enn det IMDi ber om. Men når opinionen er negativ og kommu-

nen likevel påtar seg forpliktelser, kan spørsmålet like gjerne stilles om hvorfor kommunene bosetter flyktninger i det hele tatt. Sett fra den enkelte kommunes synsvinkel ville det antakelig være mest politisk bekvemt ikke å ta imot flyktninger. Kommunepolitikkerne står i et krysspess mellom to verdier: lokalsamfunnets vekt på tradisjon og stabilitet på den ene siden og velferdsstatens forventning om solidaritet og endring på den annen.

Hvor imøtekommende er kommunene?

Andelen av kommunene som ikke ønsker bosetting i det hele tatt, er ca. 10. prosent. En annen tiendedel blir aldri spurt om de vil ta imot flyktninger, ofte fordi de er små og geografisk isolerte. Over tid er det tydelig at flere kommuner som tar imot mange flyktninger, etter noen år tar en pause for så å komme tilbake. I de fleste årene blir anmodningene fra UDI og senere IMDi imøtekommet fullt ut fra et flertall av kommunene. I 1997 og 1998 følger over 80 prosent av kommunene opp anmodningen. Dette gjelder imidlertid ikke i årene 1999, 2000, 2001 og 2003, hvor bare mellom 22 prosent og 42 prosent av kommunene fulgte anmodningen helt. I årene 2004–2007 er det en tendens til mer medgjørighet da 65–88 prosent av kommunene bosetter alle de blir bedt om, og i noen tilfeller enda flere.

Antallet bosettingsplasser kommunene blir anmodet om å opprette, varierer mye over tid og blir påvirket av lokale forhold og antallet som får oppholdstillatelse. I enkelte år hvor behovet for bosetting er lavt på grunn av liten flyktningtilstrømning, imøtekommer kommunene over 90 prosent av anmodningene. Dette var tilfelle i 1997–1998 og i 2004–2006. Men straks behovet for flere plasser øker, synker andelen vedtatte plasser meget klart. Det gjelder særlig i 1999 og i 2001, hvor det var en sterk økning i asylsøkerantallet. Andel vedtatte plasser sank i disse årene til ca. 50 prosent av hva det var behov for. Men det er viktig å være oppmerksom på at når *andelen* vedtatte plasser synker i forhold til anmodningen i disse årene, *økte antallet* faktiske plasser. Kommunene strekker seg når behovet vokser, men ikke nok i forhold til plutselige toppler i anmodningene. I år

I-FAKTA

Flyktninger fra Chile hadde høyest andel sysselsatte per 4. kvartal 2007, med 73,2 prosent. Dernest kom de fra Kroatia og Sri Lanka, begge grupper med en andel på 70,5 prosent, omtrent på nivå med hele befolkningen. Lavest andeler hadde flyktninger fra Somalia med 35,7 prosent sysselsatte.

Kilde: SSB

RETT I JOBB I HAMMERFEST: Buraale Jaylwani, Jacob Yousuf Osman og Bashir Ali Handule er ansatt ved Snøhvit- anlegget i Hammerfest kommune.

med stor økning blir det dermed opparbeidet et betydelig etterslep i bosettingen og et voksende press i asylmottakene. De sentrale myndighetene blir stilt overfor et kontinuerlig iverksettingsproblem, som i enkelte år kan være ganske akutt. Selv om mange kommuner følger opp, er hovedproblemet likevel at et relativt stort antall kommuner vedtar å bosette bare en del av hva de blir spurt om.

Den lokale opinionen – hvor kritisk?

Partiene i kommunestyrene må ta hensyn til folke meningen. Etter de tre siste lokalvalgene ble det gjennomført intervjuer i et representativt utvalg av befolkningen i Kommune-Norge.¹ Spørsmålet som ble stilt, var: «Bør kommunen jeg bor i, ta imot flere flyktninger og asylsøkere?» I 1999 var det 55 prosent, i 2003 68 prosent og i 2007 56 prosent som var helt eller delvis uenige. I 2007 var det bare 11 prosent som var helt enig i at flyktninger og asylsøkere var ønsket. Det er liten forskjell i folks holdninger i små, mellomstore og store kommuner. De utvilsomt fremmedskeptiske holdningene er et viktig

1) Lokalvalgsundersøkelsene ble gjennomført av Statistisk sentralbyrå som intervjuer blant et representativt utvalg av befolkningen i landets kommuner like etter lokalvalgene i 1999, 2003 og 2007.

bakteppe for å forstå hvordan de politiske partiene forholder seg til sentralmyndighetenes anmodninger om bosetting når dette kommer opp i landets kommunestyre. Skepsis blant innbyggerne kan mobilisere til protest og påvirke de valgte representantene i kommunestyrene som fatter vedtakene. Dette gjelder særlig fordi ikke-vestlige innvandrere er synlige og at dette igjen kan gi en følelse av at «det norske» er under press og føre til økonomiske belastninger for kommunen. Men lokalpolitikere kan også forme opinionen ved å vektlegge innvandring som nyttig for kommunen og riktig ut fra samfunnsansvar.

Hva påvirker bosettingsviljen?

Bosettingsviljen er her definert som vedtaket i kommunestyret om antall flyktninger kommunen vil ta imot, sett i forhold til innbyggertallet i kommunen. Dette sier noe om hvordan kommunene vurderer bosetting ut fra egne lokale forutsetninger. Et hovedargument i lokalpolitikken er hvor godt innvandrere fungerer i forhold til resten av befolkningen. Andelen nye bosatte vil ha direkte betydning for synligheten i lokalsamfunnet og kommunens kapasitet til å integrere. Dette vil forme folks oppfatninger og partienes beslutninger. Hva er det som virker inn på kommunestyrevedtaket? For å svare på dette, har vi studert kommuner som har fått anmodning om å bosette flyktninger i perioden 1997–2007 (les mer om datagrunnlaget i faktaboks).

Integreringstilskuddet viktig for kommunene

Tilskuddet som følger hver bosatt flyktning, er et betydelig beløp, og hele hensikten med virkemiddelet er at det skal være et økonomisk insentiv for kommunene. I kommuner med dårlig økonomi kan det bidra til positive bosettingsvedtak, mens stimulerings effekten kan være mindre i økonomisk veldrevne kommuner. I årene fra 1999 til 2007, bortsett fra 2002 og 2003, er det klart at integreringstilskuddet har en positiv effekt på bosettingsvedtak. Det er tydelig at bosettingstilskuddet stimulerer til at kommunene vedtar at flyktninger skal komme. En forklaring på at virkningen av tilskuddet reduseres i årene 2002 og 2003, kan henge sammen med en sterk økning i tallet på asylsøkere akkurat da. Bosettingsviljen ser ut til å bli påvirket av det generelle mediebildet. Når media formidler et inntrykk av en «ny bølge av flyktninger», kan det politiske klimaet bli mer restriktivt og føre til at kommunene skjærer seg. Statstilskuddet kan dermed få mindre effekt under slike forhold, selv om myndighetene i slike år har ekstra stort behov for å stimulere til bosetting.

KOMMUNESTØRRELSE UTEN BETYDNING: Det er ingen sammenheng mellom en kommunes størrelse og kommunens vilje til å bosette flyktninger.

God kommuneøkonomi gir flere vedtak

En god kommuneøkonomi og ansatte som har som oppgave å legge til rette for bosetting, antas å trekke i retning av positive vedtak. Ressurssituasjonen i kommunen har som forventet en klar og positiv effekt på bosettingsvedtakene i alle årene. Det er åpenbart at kommuner med solid økonomi, ofte de mindre og mellomstore, bosetter forholdsvis mange i forhold til folketall i denne perioden.

Kommunens størrelse har ingen betydning

Det er vanlig å anta at dess større kommune og dess mer preg av bysamfunn, jo mer åpen vil kommunen være for bosetting. Men i perioden 1997–2007 har ikke størrelsen på kommunen noen selvstendig innvirkning. Byer med stor folke- mengde, og som ofte har en høy innvandrerandel, har ikke en mer liberal bosettingspolitikk på dette området enn andre kommuner, snarere tvert imot. Nærhet til og erfaring med innvandrere i den kommunale politikken fører ikke til flere positive bosettingsvedtak. Det trenger ikke være utslag av politisk motvilje mot ikke-vestlige innvandrere. Større kommuner virker som magneter og fører ofte til sekundærinnvandring fra distriktskommunene. Dette skaper spesielle problemer, for eksempel å skaffe bolig i de store byene.

Arbeidsledighetens effekt er ikke som forventet

Arbeidsledighet og hvor mange flyktninger som mottar sosialhjelp, vil kunne ha betydning for bosettingsvedtakene. Dess større arbeidsledighet jo mer vil ny innvandring bli oppfattet som en mulig kostnad for kommunen. Konkurransen om jobbene vil bli større, og noen vil frykte økte utgifter til sosialhjelp. På den annen side kan bosetting føre til nye arbeidsplasser for innbyggerne knyttet til tilrettelegging og oppfølging av flyktninger med språkundervisning og arbeidstrening. Tesen om at arbeidsledighet fører til frykt for økte kostnader for kommunen og dermed fremmedskepsis, finner ikke støtte. Tvert om, for flere års vedkommende er det slik at arbeidsledighet har en positiv innvirkning på bosettingsvedtak. Det synes som om kommuner som sliter med sysselsettingen, heller ser på bosetting som en mulighet for tilskudd og ny yrkesaktivitet for lokalbefolkningen enn som kostnad og jobbkonkurranse.

Jo flere ikke-vestlige i kommunen, jo flere negative vedtak

Andelen ikke-vestlige innvandrere som allerede bor i kommunen, kan virke på to måter: dess større andel ikke-vestlige innvandrere fra tidligere, dess mer oppfattes de nye som et problem. På den annen side, en større andel ikke-vestlige innvandrere

som allerede er etablert, kan føre til større aksept for annerledeshet og dermed større velvilje for nye etniske grupper. Data viser at jo større andel ikke-vestlige som bor i kommunen, dess flere negative bosettingsvedtak. Effekten er markert og signifikant i mange av årene. Her støttes tesen om at allerede mange ikke-vestlige innvandrere i en kommune kan føre til at ny innvandring blir oppfattet som en «kulturell trussel» og dermed ha negativ innvirkning på ny bosettingsvedtak.

Flyktninger som kostnad?

Argumentet om at flyktninger havner som en utgift på sosialbudsjettet, blir ofte hørt i debatten. Ikke-vestlige innvandrere er også rent faktisk overrepresentert blant sosialhjelpsbrukere. Men virker dette negativt inn på kommunenes bosettingsbeslutninger? Overraskende er det en positiv effekt av flyktningenes andel av sosialhjelpstilfellene på vedtakene i flere av årene, og det er ingen signifikante negative effekter i perioden. Dette tyder på at «flyktninger som kostnad» først og fremst er et retorisk argument i debatten og kan som sådan ha virkning på den politiske beslutningsprosessen. Men alt i alt ser det ikke ut til at kommuner med forholdsvis mange flyktninger som sosialklienter har noen tilbøyelighet til å være skeptiske til bosetting.

Et sterkt Frp gir færre bosatte flyktninger

Spørsmålet om bosetting av ikke-vestlige innvandrere har et stort potensial for partimarkering fordi virkningene i lokalsamfunnet blir spesielt synlige. Sammensetningen av kommunestyret antas derfor å ha innvirkning på bosettingsvedtakene. Fremskrittpartiet (Frp) har i mange år markert seg som sterkt kritisk i innvandringspolitikken og understreket at flere restriksjoner er nødvendig for å få til en bedre integrering. Kommunestyret er en egnet arena for å markere dette. Arbeiderpartiet, og særlig SV, har på det sentrale planet stått for en politikk som har uttrykt forståelse for bosetting av flyktninger. Man skulle derfor anta at i lokalpolitikken vil sosialistenes andel i kommunestyret virke positivt inn på bosettingsvedtak.

Det er en meget klar negativ effekt av Frp-representasjon i kommunestyret når det gjelder boset-

tingsvedtak. Jo sterkere Frp står i kommunestyret, dess færre blir bosatt. I kommunestyre med store sosialistiske partier ville man forvente at kommunen påtar seg et tydeligere ansvar enn i kommunestyrene med et sterkt borgerlig innslag. Grunnleggende verdier om solidaritet og velferd kan påvirke de sosialistiske partiene lokalt til å bosette flyktninger. Her finner vi imidlertid en motsatt tendens. Dess sterkere sosialistiske partier står i kommunestyrene, dess færre blir bosatt. Den negative effekten er ikke kraftig, men i noen år tydelig nok. En forklaring kan være at særlig Arbeiderpartiet konkurrerer om de samme velgergruppene som Frp. Det viser at partiet på kommunenivå kan komme i møte lokale bekymringer knyttet til flere innvandrere i lokalsamfunnet. Men på tross av lokalpolitisk skepsis bosetter kommunene mange.

Det lokale lederskap – mellom fremmedskepsis og samfunnsolidaritet

Overføring av penger til kommuner som bosetter flyktninger, har en selvstendig positiv effekt som synes å være ganske sterk. Også kommunale budsjettressurser virker gunstig inn. Kostnadsfaktorene arbeidsledighet og sosiale utgifter har ingen negativ innvirkning på bosettingsvedtak. Motvilje kommer ikke primært av kostnadsbekymringer, men fra forestillinger om at bosetting er en «kulturell trussel». Det er åpenbart at andelen ikke-vestlige innvandrere spiller inn på en negativ måte. Og den sterkeste motviljen til å bosette kommer av de partipolitiske forholdene. Selv om det finnes unntak, er det samlet sett en slående tendens til at der hvor Frp står sterkt i kommunestyret, er kommunen mindre imøtekomende med å bosette flyktninger.

Men selv om det er betydelige motkrefter i kommunestyrene som springer ut av klare fremmedskeptiske holdninger blant innbyggerne, etterkommer likevel mange kommuner anmodningene fra IMDi. Det betyr at kommunale ledere som legger vekt på myndighetenes appeller om samfunnsolidaritet, ofte får det siste ordet på tvers av lokal motstand. Men solidaritet og dugnadsånd er ikke eneste drivkraft. Det er også opplagte kommunale egeninteresser i å motta statstilskuddet som følger bosettingen.

Boligutfordringen

Foto: Joakim S. Enger

Nina Gran
spesialrådgiver,
KS

I 2009 økes bosettingsbehovet med omtrent 3000 plasser i forhold til 2008. Hvordan skal kommunene skaffe nok boliger?

Kommunenes interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, KS, har, i samarbeid med IMDi, påtatt seg en pådriverrolle for å sikre at bosettingsbehovet blir dekket. Forutsetningen for at KS kan påta seg oppgaven, er at ordningen er basert på at det fortsatt er frivillig for kommunene å bosette flyktninger, og at rammebetingelsene er gode.

Det er etablert gode samarbeidsrutiner mellom IMDi og KS i arbeidet med å bosette flyktninger. KS deltar i arbeidet med å fordele antall flyktninger på kommunene. Når det viser seg vanskelig å få dekket behovet for plasser i kommunene, tilrettelegger KS møter sammen med IMDi og aktuelle kommuner for å diskutere løsninger. KS tar også opp problemstillinger om bosetting med enkeltkommuner.

Riktig å satse på faste bosettingskommuner

I Nasjonalt utvalg for bosetting av flyktninger ble det bestemt at det i første omgang satses på å øke antallet anmodninger i de faste bosettingskommunene for å få bosatt flyktninger som er klare for det. I tillegg anmodes noen nye kommuner om å motta

flyktninger. Dette er en strategi KS er enig i. Det er alltid usikkert hvor mange flyktninger som faktisk er klare for å bosettes til neste år. Dette beror blant annet på hvor mange vedtak Utlendingsdirektoratet (UDI) produserer. Derfor er det viktig ikke å gå for bredt ut til nye kommuner ved å anmode dem om å bosette mange flyktninger. Hvis tallene blir lavere enn forventet, kan det bli en utfordring å fylle plassene i de minste kommunene. For de nye bosettingskommunene er det viktig å få en viss størrelse på gruppen for å kunne etablere et godt tilbud og få et økonomisk grunnlag for etablering av virksomheten.

Hvordan få til rask bosetting?

Det er først og fremst i øst det har vist seg vanskelig å oppnå tilstrekkelig antall plasser, spesielt i Oslo og Østfold. Dette er både på grunn av at mange kommuner ønsker å ta imot færre flyktninger enn de anmodes om fra IMDi, og på grunn av problemer med å finne boliger til flyktingene i kommunene. Noen kommuner opplever også at flyktninger flytter inn fra andre kommuner og blir avhengige av kommunenes hjelpeapparat.

Ved inngangen til 2008 bodde det 132 400 personer med flyktningbakgrunn i Norge. De utgjorde 2,8 prosent av Norges befolkning.

Kilde: SSB

Bolig viser seg å være den største utfordringen for rask bosetting. Det er viktig at kommunene etablerer gode rutiner for å skaffe til veie boliger. Mange kommuner har god tilgang på større leiligheter eller hus, men en stor andel av de som bosettes, er enslige som trenger små leiligheter. Det er derfor viktig å rette et ekstra fokus mot denne gruppen. Enslige som har nær tilknytning, bør kartlegges for å finne ut hvorvidt de kan bosettes sammen. Mange kommuner har imidlertid dårlige erfaringer med denne type boformer, så mottaket må gjøre et grundig forarbeid før man etablerer slike bofellesskap.

Andre virkemidler for å skaffe til veie bolig er at kommunene gjennomgår hvilke boliger de eier. Kommunene kan fristille boliger til nyankomne, blant annet ved å gi startlån til beboere, slik at de kan komme over i egen bolig.

Det finnes gode eksempler på rask bosetting ved at flyktningene selv får ansvaret for å skaffe seg bolig i kommunen de skal bosettes i. Kommunene mener selv det viktigste virkemiddelet er å øke Husbankens boligtilskudd. Ved kjøp eller bygging av boliger for nyankomne flyktninger kan Husbanken gi tilskudd som tilsvarer 20 prosent av prisen. Kommunene (KS) har lenge påpekt at det er nødvendig å øke rammen på boligtilskudd til 40 prosent ved kjøp eller bygging av boliger for nyankomne. Dette vil klart bidra til flere boliger til målgruppen. I mange kommuner er boligprisene så høye at det ikke er nok med et tilskudd på 20 prosent for å oppnå en forsvarlig husleie. Bostøtte er ingen løsning for flyktninger på lang sikt, siden mange allerede etter ett år på introduksjonsprogram faller utenfor ordningen.

Arbeidet for å øke bosettingstallene i 2009

KS har hatt temaet bosetting oppe på en rekke samlinger fylkesvis med rådmenn og den politiske ledelsen i Arbeids- og inkluderingsdepartementet høsten 2008. Det har også vært arrangert fylkesvise møter med fagfolk sammen med IMDi og Husbanken. Både tilbakemeldinger fra samlingene, og av hva vi kan se av vedtakene som er tatt i kommunene hittil, viser at kommunene er svært positive til å opprettholde eller øke bosettingen i 2009. Flere nye kommuner har også varslet at de ønsker å bosette flyktninger.

Antallet som får opphold i løpet av året, avhenger blant annet av hvor raskt UDI får behandlet asylsøknadene som kommer inn. I 2008 ble antallet søknadsbehandlinger noe lavere enn forventet, og som

en konsekvens ble det ikke bosatt så mange flyktninger som tidligere forutsatt i 2008. Det var derfor viktig å bosette flest mulig til kommuner med ledig kapasitet i 2008, for om mulig å redusere presset i 2009. Dette var den største bosettingsutfordringen i 2008. For å oppnå dette og for å få bosatt de som hadde ventet lengst i asylmottakene, samarbeidet KS med IMDi Vest og de andre regionale enhetene i IMDi. Resultatene av dette arbeidet var avhengig av hvor mange som fikk oppholdstillatelse, og hvor raskt disse ble bosatt i kommunene. Det var også avhengig av at de overføringsflyktningene som ble budsendt, faktisk ankom innen desember.

For 2009 er situasjonen mer usikker når det gjelder hvor mange flyktninger kommunene vedtar de kan bosette. Tilbakemeldingene fra kommunene hittil er veldig positive, noe som tilsier at det bør være mulig å oppnå ca. 8000 plasser for neste år.